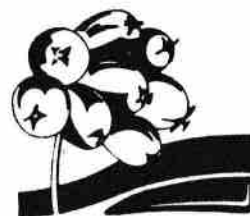

De Rosdoek

nr 41

---

heemkundige studiekring
De Acht Zaligheden

heemkundige studiekring
de acht zaligheden

HEEMKUNDEVERENIGING 'DE HOOGE DORPEN'
VESSEM WINTELRE KNEGSEL

D E R O S D O E K

Aflevering 41

Oktober 1986

Verschijnt 4x per jaar

Redactieadres: Th. van der Aalst, Ganzestraat 17
5527 CA Hapert, tel. 04977-1671.

Administratie: C.H.M. Witmer, Nijverheidslaan 16
5506 EE Veldhoven.

Redactieteam:

Th. van der Aalst, Ganzestraat 17, Hapert.
H. Backbier, Heike 6, Vessem.
J. v.d. Biggelaar, Kerkstraat 13, Wintelre.
Mevrouw Th. Cools-van Son, Antwerpsebaan 9,
Knegsel.
H. Huijbers, Weverstraat 10, Steensel.
A. Kockx, De Pottenbakker 44, Veldhoven.

De volgende Rosdoek verschijnt in dec. 1986.

Copy wordt ingewacht tot uiterlijk 1 november
1986 op het adres van de redactie.

Van de bestuurstafel .....

De eerder in onze Rosdoek aangekondigde ledenwerfactie -onder meer door middel van een kennismakingsnummer- heeft tot nu toe niet het resultaat wat het bestuur ervan verwachtte. In verband hiermede heb ik op donderdag, 18 september jl. tijdens de goed verzorgde heemavond omtrent de Brabantse mutsen en poffers, ook een beroep gedaan op de aanwezige leden om steun te geven aan deze ledenactie. Ik heb hen gevraagd om in de eigen omgeving van familie, kennissen en buurt de belangstelling voor het werk van de heembeweging en dus ook van de eigen kring, te wekken. Gebruik kan hierbij worden gemaakt van het eerderbedoelde kennismakingsnummer. Aanvragen bij onze secretaris. Graag herhaal ik dit verzoek ook hier en nodig U uit tot actie op dit punt.

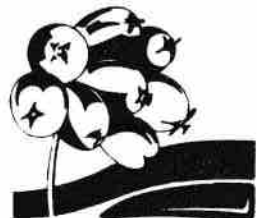
Alom blijkt, dat de interesse voor het "heem" groeit; het kringen-aantal neemt toe; ook het ledental der kringen. Waarom zou dat in onze omgeving dan anders moeten zijn? Wie Uwer is de eerste die een -of meer- nieuwe leden opgeeft? Dank voor Uw inzet.

De actie tot het inzetten van vrijwilligers/sters bij archeologische opgravingen in onze omgeving, is buiten onze schuld niet vlekkeloos verlopen. Het bleek moeilijk om de op dit punt gemaakte afspraken geheel na te komen. De adspirant-gravers zijn inmiddels op de hoogte van de perikelen rondom bedoelde afspraken. Maatregelen zijn intussen besproken om deze minder prettige en onzes inziens onnodige strubbelingen te voorkomen. U begrijpt hieruit, dat ondanks de opgedane ervaringen, ook volgende jaren met deze actie wordt doorgedaan.

De archeologische afdeling van het gemeentelijk museum "t Oude Slot" te Veldhoven (Zeelst) is op vrijdag, 19 september jl. feestelijk heropend. U hebt hierover wellicht gelezen in dag- of weekblad. Het geheel ziet er werkelijk keurig uit en geeft een goed beeld over de bewoningsgeschie-

denis van onze eigen omgeving. Een bezoek hieraan wordt dan ook van harte aanbevolen. Er is binnen afzienbare tijd bovendien nog een gelegenheid om deze expositie te gaan bezichtigen. U hoort hier nog nader van.

Uw voorzitter,
Th. v.d. Ven.

**heemkundige studiekering
de acht zaligheden**

Nieuwe leden:

dhr. M.J.M. de Graaf, Veldhoven.

dhr. A. van Berkel, Veldhoven.

Programma

do 23 okt.	dhr. De Brouwer	Vincent van Gogh
di 25 nov.	dhr. Knippenberg	Santiago de Compstella
do 18 dec.	dhr. Roeck	Heksen
do 29 jan.	Jaarvergadering	met lezing door dhr. Van Nuenen
do 26 febr.	dhr. Ketelaars	Dommelland van Brabant
		A. Rijken.

Schetsen van Eersel, aanwinst voor het streekarchief.

Bij bezoekers van het Streekarchief Zuid-Oost Brabant zal het zeker bekend zijn, dat daar niet alleen archiefstukken in de zin van geschreven documenten worden bewaard, maar ook veel kaarten, foto's, prenten en tekeningen. Dit beeldmateriaal vormt een onmisbare aanvulling op de informatie die men in teksten kan vinden en er wordt dan ook dankbaar gebruik van gemaakt. Vanouds bevatte de collectie -ook wel topografisch-historische atlas genoemd- meest Eindhovens materiaal. Andere gemeenten zijn naar verhouding niet zo uitgebreid vertegenwoordigd. Van de dorpen zijn met name oudere afbeeldingen vaak schaars, al tracht men bij het streekarchief iedere gelegenheid aan te grijpen om ook over de regio beter gedocumenteerd te raken. Ook latere generaties moeten zich immers nog kunnen voorstellen hoe onze gemeenten er vroeger uitzagen.

De afgelopen maand heeft het streekarchief een belangrijke aanwinst verworven voor Eersel, Duizel en Steensel.

Het zijn 23 schetsen die de Haagse kunstenaar Ton Pape tussen september 1942 en december 1943 in die omgeving heeft gemaakt toen hij in Eersel bij zijn zwager was ondergedoken omdat hij geen gehoor had gegeven aan een oproep van de bezetter.

Antonius Josephus Pape is geboren op 20 juli 1916 te Rijswijk. Hij kreeg zijn opleiding in de jaren '30 aan de Academie voor Beeldende Kunst in Den Haag als leerling van o.a. Jan Giesen en Jacob Rijkse en ontving daarnaast onderricht van Hugo Landheer. Hij maakte schilderijen, aquarellen, tekeningen en etsen. Legde hij zich vroeger vooral toe op landschappen, later ontwikkelde hij zich meer in een abstracte richting en was o.m. werkzaam als internationaal dessinontwerper. Zijn werk was in de loop der jaren op

verschillende exposities te zien zowel in eigen land als daarbuiten.

Ton Pape is momenteel nog steeds als beeldend kunstenaar werkzaam in Den Haag.

In de komende aflevering van De Rosdoek zullen telkens enkele van zijn schetsen worden afgedrukt, terwijl het ook in de bedoeling ligt dit najaar in Eersel een kleine expositie te organiseren.

Afgezien van de artistieke waarde, is de reeks schetsen vooral interessant, omdat naast bekende dorpsgezichten voor een groot deel situaties zijn weergegeven die niet vaak zijn gefotografeerd. Enerzijds verhoogt dat de documentaire waarde anderzijds wordt een juiste plaatsbepaling daardoor moeilijker, al is meestal wel aangegeven in welk dorp de schets is gemaakt.

Daarom vraagt het streekarchief de medewerking van de lezers van De Rosdoek om de afbeeldingen te localiseren. Uw reacties worden zeer op prijs gesteld.

Overigens houdt het streekarchief zich ook aanbevolen voor foto's en andere documentatie over onze regio. Mocht U het origineel liever willen behouden, zou U de fotograaf van het streekarchief dan in de gelegenheid willen stellen er een opname van te maken? U kunt hierover contact opnemen met de archivaris. Mr. A.P.A.M. Spijkers of de heer J.Th.M. Melssen, Streekarchief Zuid-Oost Brabant, Stadhuisplein 1, Postbus 90150, 5600 RB Eindhoven, tel. 040-387900/387907.

Mr. A.P.A.M. Spijkers,
streekarchivaris.

Ton Pape, potloodschetsen 24 x 31,5 cm.
Copyright: Streekarchief Zuid-Oost Brabant,
Eindhoven.

3. Steensel, juli '43

4. Eersel, 18 sept. '42

1. Eersel, 16 sept. '42

5. Duizel, aug. '43

2. Ongedateerd

6. Steensel, aug. '43

Grepen uit de onvoltooide van A.P. de Bont

Paard, znw. o. Het Germaanse ros is grotendeels vervangen door het Latijnse leenwoord paard: middellatijn paraveredus of veeleer uit de Romaanse vormen hieruit. Dit Paraveredus uit het Griekse para (= bij) en het Gallisch-Middellatijn veredus (= paard): het bijpaard dat naast de postpaarden liep en de bagage droeg. Oorspronkelijk zal er wel tussen ors en pert verschil hebben bestaan en zal het Germaanse ors wel het strijdros, het ridderpaard hebben betekend, terwijl het aan het Germaans ontleende pert de betekenis had van rijpaard en trekpaard in het algemeen, maar scherp is dit verschil in het Middelnederlands niet meer, en er zijn verschillende plaatsen, waar "ors" en "pert" dooreen worden gebruikt.

In Naturen Bloeme, boek II vs 1617 vv geeft van Maerlant, in navolging van Isidorius, die zegt: dat tpaert

Vier poente sal hebben, salt sijn waert:
Sceppenessen, dueghet ende sconede
Die vaerwe van den hare mede.,

de eigenschappen waaraan een goed paard moet voldoen.

Al zal men in de Kempen van een nieuw paard graag de vraag stellen:

"Wa hoar het-ie?" d.i. welke kleur heeft het paard, toch is dit practisch niet belangrijk. Een goed werkpaard moet (moest) vóór alles trek-vast zijn; in alle omstandigheden gewillig in het trekken zijn, ook al is de vracht zwaar en de werkomstandigheden ongemakkelijk; verder voorvast bij het ploegen: zo recht over den akker en zo juist op maat van de vorige voor lopend, dat een ploeger zonder moeite een nieuwe rechte voor kan maken.

Een paard is van nature wegvast (bij Cornelissen-Vervliet spoorvast). Ook al staat het ver van stal, het weet uit zichzelf de terugweg te vinden. Treffende staaltjes zijn hiervan in omloop:

hoe eens een boer op een stikdonkere avond, twee uren ver van huis staande en heg noch steg meer wetend zijn paard in beweging zette en zonder verder iets te doen twee uren later, wanneer het paard stilstaat, zich voor de deur van zijn woning bevindt.

Een paard dat met geweld tussen de burries uitspringt als het merkt dat het tuig losgemaakt is, ene karspringer is weinig in tel, ene kribbe-bijter ook al niet veel meer.

Dämpig d.i. kortademig moet een paard ook niet zijn.

We spraken zo juist over de kleur van het paard. Een bijzondere plaats neemt het witte paard in, allereerst in de toponymie. Voorheen heette een herberg in Blaarthem (Gestel) -zie hiervoor Brab. Heem XXI 1969 blz. 24- en een andere in Valkenswaard et wit pärd. J. Lindemans geeft in Toponymie van Opwijk blz 163 nr. 1526 deze naam als herberg te Nijverzeel, terwijl ook van Looy blz 127 nr. 204 een huis het Wit paard anno 1651 en later kent. De herberg in Blaarthem kan in verband staan met een sage omtrent het witte paard van Veldhoven, dat in de Broek en moerasvelden van Veldhoven eertijds ronddoolde en door zijn verschijning sterfgevallen aankondigde. (Brab. Heem XXI blz 21.)

In de folklore geldt een wit paard als zeer geschikt om een geestelijk gestoorde naar Geel of Vught te brengen. (In beide plaatsen worden geesteszieken behandeld.) Vgl. Cornelissen-Vervliet blz. 1699: Hij Rijdt naar Geel gezegd van iemand die een schimmel of wit paard berijdt.

Voor het Belgische Geel vgl. H. Lampo: De Goden moeten hun getal hebben 1969 blz. 155.

Van Hemeldonk bedoelt in Maria mijn kind (1944) blz. 252 hetzelfde waar hij met andere woorden zegt: "nog een witte huivekar, en ze kunnen mij naar Geel vervoeren".

In Friesland zegt men: "Hij moat nei Frentsjer; kinst 't witte hy nder wol helje". Hij moet naar Franeker; je kunt het witte paard wel halen.

Dat het paard voorheen een belangrijk dier voor de boer was en een grote plaats innam in zijn gedachten blijkt uit het dialect, dat vele herinneringen daaraan bewaart:

1. in vergelijkingen:

been lāk a muilepārd (zeer dikke benen)
zo dāmpig as ene knol (zo aamborstig als een knol)

goan lāk a pārd (vlug gaan)
a moag lāk a pārd (een maag als een paard)
zeu muug as e pārd (zo moe als een paard)
hij hee 'nen ooiem as e pārd (een adem als een paard)

zeiken as e pārd
zweten as e pārd

2. in allerlei rijmpjes en zegswijzen:

a pārd en ne hond die hinken om ene stront
(paarden en honden lopen kreupel om niks)
't is beter een aauw pārd de kop af as e jong bedörve (of krikkel) gemakt d.w.z.
het is beter dat een ouder mens een lichame-
lijk zwaar werkje opknapt dan een jongere
Ouw paerd ut de sleut resp. ut de sleui
haole (oude koeien uit de sloot halen)
'n Vraauwehand en ene pārstand meuge noit
stilsteon
Et pārd in z'n kont keke (voerman zijn)
Op ze pādje zen 'm rijen (verstoord, boos zijn)
Hij is zeu lomp as 't pārd van Christus
(dat is een ezel)

Goossenaerts blz. 107: E pjerd en 'n zessie
moette nie uitlene; want de zessie krijgde
dik en het pjerd dun terug.

3. in toponiemen (met pārs als eerste element):

de pārskont boerderij onder Woensel
de paerdenakker onder Leende
de pārsbocht in Esbeek
de pārskerkhof in Oerle

et pārsveld in Oerle en Wintelre
de pārsvelden in Wintelre
et pārsveldje in Aalst
de pārswaai in Hulsel

4. in plantnamen:

pārshei behaarde brem, kruipbrem, Genista pilosa

pārspalm jeneverstruik

pārsbloem paardebloem

Zoals we boven zien heeft het woord paard zijn synoniem ros verdrongen. Als we in de Noordbrabantse Kempen voor de laatste honderd jaar nagaan waarvan de boeren zich bedienden om hun akkers te beploegen, te beëggen en zo meer, dan was voorheen de os, soms een "geleerde" koe hēt trek-dier, daarna kwam bij de keuterboer de pony, bij de grotere boer het paard. Thans heeft vrijwel alle levende trekhare de plaats moeten ruimen voor de machine (den trakter), waarmee men traktert.

J. v.d. Biggelaar.

Meierijsche Courant, arr. Ehv. 11-07-1888

Wintelre. Dat een voorgenomen huwelijk afspringt is niets ongemeens; minder hoort men echter dat bruid en bruidegom na de gedane afkondiging elkander nog den rug toedraaien, wanneer het oogenblik gekomen is om het huwelijksbootje in te stappen, en daarom moest er getafeld worden, meende men; want hier heeft dergelijk geval plaatsgegrepen.

Bij hem of bij haar? Bij haar, herhaalde men door de gansche gemeente; bij haar, riepen ouden en jongen, want 't is schande zoo een jonkman te behandelen!

Er werd getafeld. Zaterdagavond, den ganschen nacht, dat hooren en zien verging. Nooit beleefde ons rustig dorpje zulke rumoerige tooneelen, die echte nog al goed afliepen, daar niet de geringste baldadigheden gepleegd zijn. Het openbaar gevoel was beledigd, en dat heeft zich thans op zijn wijze gewroken. De teleurgestelde bruidegom werd op een kar het dorp uitgebracht.

J. v.d. B.

Van de boekenplank

Werken met trefwoorden: handboek voor opleiding en praktijk/samen- gest. door Henk van den Ham e.a.; publ. van de Documentenwerkgroep Trefwoorden.

Den Haag: Nederlands Bibliotheek en Lector Centrum, 1986.

203 p. ISBN 90-6252-260-2

Prijs f 25,75

Banditisme in de Franse tijd: profiel van de Grote Nederlandse Bende, 1790 - 1799/door F. Egmond.

Dieren: De Bataafse Leeuw, 1986.

196 p. ISBN 90-6707-067-x Prijs f 32,50

Dansen uit de zuidelijke Lage Landen/Elly Olderaan. Dl. 3.

Vught: Olderaan, 1986.

28 p. ISBN 90-71440-03-6 Prijs f 6,50

Notariële akten uit de 17e en 18e eeuw: handlei- ding voor gebruikers/door A.F. Gehlen.

Zutphen: De Walburg Pers, 1986.

191 p. ISBN 90-6011-450-7 Prijs f 39,50

Kijk op geologie: de bodem onder onze voeten: wat zit er in, wat doe je ermee: geologie in ons dagelijks leven/door Jaap Veenfliet.

Ede: Zomer & Keuning, 1986.

104 p. ISBN 90-210-0663-4 Prijs f 19,90

Handboek letteren: informatie over landelijke, provinciale en lokale organisaties, subsidies en regelingen enz./samengest. door T. Gubbels.

's-Gravenhage: Staatsuitgeverij, 1986.

Losbladig. ISBN 90-12-04812-5 (Ringband) Prijs f 75,--

Tilburg na 1945: momenten van veranderingen in politiek, bestuur en beleid: bundel opstellen/ red. J.E.L. Costongs en P.W. Tops.

Tilburg: Stichting Bijzondere Wetenschappelijke Uitgaven, 1986.

350 p. ISBN 90-900124-4-3 Prijs f 29,40

Geschiedenis van de brandweer in Nederland/door A.C. Broeshart.

Elmar, 1986.

192 p. ISBN 90-6120-561-1 Prijs f 39,50

De dood onder ogen: een cultuurgeschiedenis van sterven, begraven, cremieren en rouw/door R. Spruit.

Maastricht, Van Gorcum, 1986.

ca. 144 p. ISBN 90-228-3716-5 Prijs ca. f 34,90

Wapens en vlaggen van Noord-Brabant/door W.A. van Ham.

Zutphen: De Walburg Pers, 1986.

224 p. ISBN 90-6011-499-X Prijs f 39,50

De Sint Petrus Bandenkerk te Leende: Themanummer over de geschiedenis, cultuurhistorie en archi- tectuur.

Geldrop: Heemkundige Kring 'De Heerlijkheid Heeze-Leende-Zesgehuchten', 1986.

p. 71-152.

(Heemkronijk; jrg. 23, nr. 3/4)

Besteladres: Postbus 196, 5660 AD Geldrop.

Archeologisch onderzoek naar de voorgangers van het huidige kerkgebouw in Oerle/door J.C.F.M. Bijnen.

Oerle (Bijnen), 1986.

33 p.

Eigen uitgave J.F.C.M. Bijnen, Clementinalaan 2, 5507 NG Oerle. Beperkte oplage. Ook verschenen als themanummer in: Campinia, 16e jrg. nr. 62, 1986.

Het bijzondere van de twee laatstgenoemde werken is, dat het wetenschappelijk verantwoorde uit- gaven zijn van 'amateurhistorici', welke door langdurige intensieve studie tot meer in staat blijken als gemiddeld gebruikelijk. Het is buitendien verheugend te mogen constateren, dat zelfwerkzaamheid van heemkundigen tot dit niveau kan leiden. Te meer, omdat bij professionele historici steeds meer erkenning komt voor goed onderbouwd werk van lokale geschiedbeoefenaars.

Justitie en politie in 's-Hertogenbosch voor 1629/door B.C.M. Jacobs.

Maastricht: Van Gorcum, 1986.

ca. 300 p. ISBN 90-232-2212-1 Prijs f 59,50

Ook verschenen als: Proefschrift Tilburg.

Vaganten in de Middeleeuwen/door H. Waddell.

Utrecht: Het Spectrum, 1986.

320 p. ISBN 90-274-0577-3 Prijs f 34,90

Het boek handelt over rondtrekkende studenten en geleerden op zoek naar kennis en cultuur.

De heiligenverering in de eerste eeuwen van het christendom/red. A. Hilhorst.

Dekker & van de Vegt, 1986.

ca. 160 p. ISBN 90-255-0016-1 Prijs f 29,50

Leien op monumenten/samengest. door H. Janse; publ. van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Bosch & Keuning, 1986.

104 p. ISBN 90-246-4578-6 Prijs f 29,50

H. Huijbers.

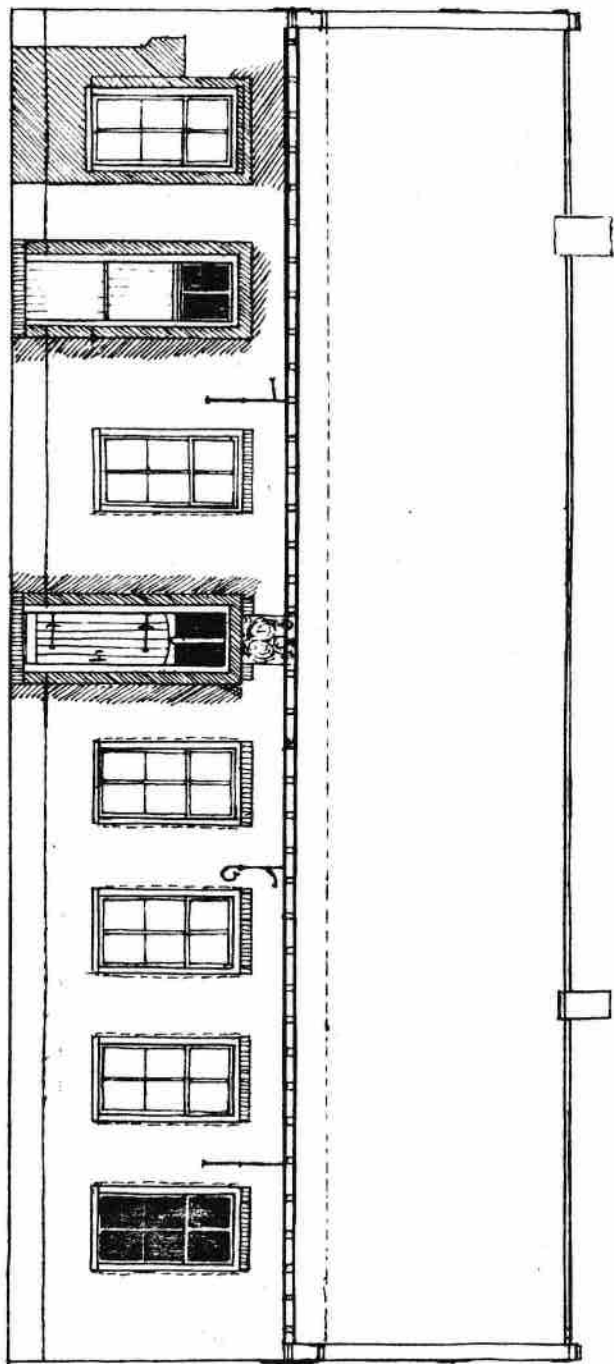
Afb. 1

Verandering. De Dorpsstraat van Luykgestel VII

Enkele jaren lang heb ik elke zaterdag meegelopen al klussend het huis "Raveschot", Dorpsstraat 37 te herstellen. Als een der weinige beschermde monumenten in de kom van het dorp, was het bouwwerk op 9 september 1969 afgebrand (afb. 1). Het grootste deel van de eiken kapconstructie ging verloren evenals de plafonds van moer- en kinderbinten in het linker gedeelte van het huis. Bij het herstel ging het resterende deel van de kap verloren, evenals delen der plafonds. Wel werd de oude indeling van de voorgevel hersteld. Aangezien ik het huis beschreven heb in een artikel in Brabants Heem 32 (1980), p. 78-84, zal ik hier alleen kort resumeren waarom het gaat.

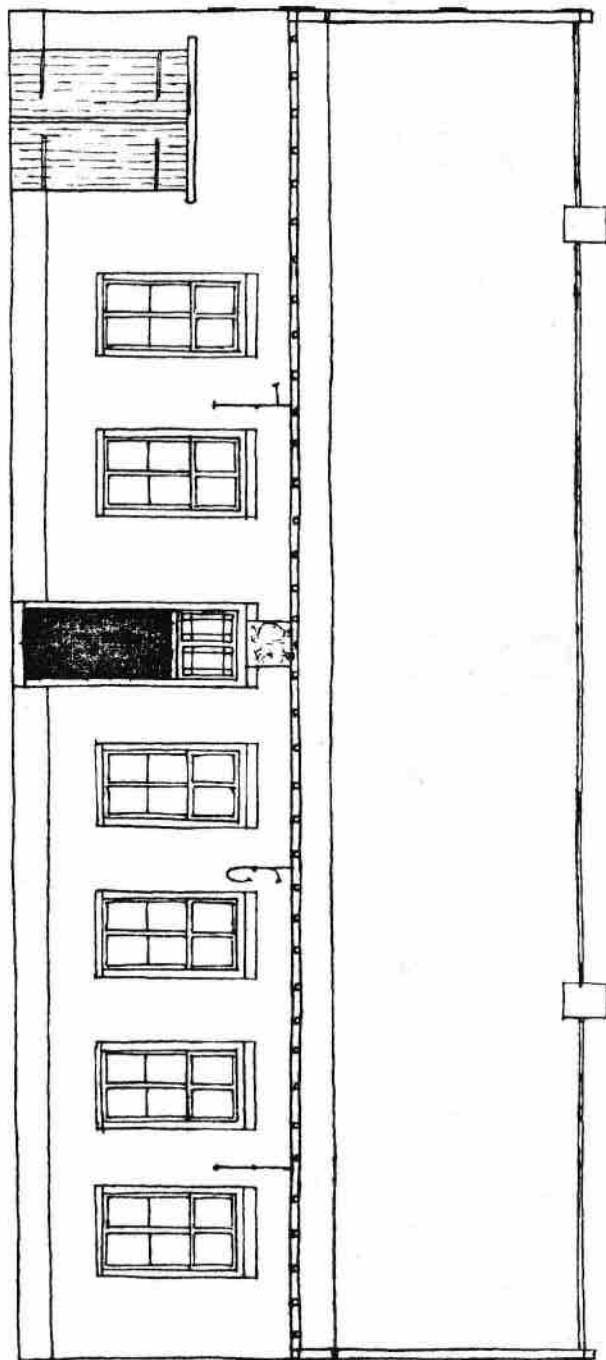
De oude pastorie werd in 1716 - 1717 gebouwd door de Witheer Godefridus Aerts van de abdij Postel als pastoorswoning en lag ver van de kerk op een omgracht terrein ten zuiden van de lintbebouwde Dorpsstraat. In tegenstelling tot de overige huizen aan deze straat was het huis dan ook niet oost-west, maar noord-zuid georiënteerd. Het bleef tot 1859 pastorie. Het was een langgerekt bouwwerk met een leien zadeldak. Beneden bevonden zich rechts van een gang twee vierkante vertrekken en links een of meerdere vertrekken, een kelder en opkamer. De plafonds bestonden uit onversierde moer- en kinderbinten die gestuct waren. Uit mijn foto's en schetsen van 1969 en 1970 heb ik veel gegevens over de oude indeling kunnen afleiden. Alleen het linker deel van het huis was zo vaak verbouwd, dat hier geen duidelijke reconstructie mogelijk was. Ik geeft hier een beeld van mijn eigen werkwijze aan de hand van vier tekeningen die ik achteraf -rond 1975- maakte van de voorgevel van het woonhuis, waarbij ik de na 1859 aangebouwde schuur heb weggelaten. Aan de hand van die vier tekeningen kan ik ontrafelen in hoeverre ik me in 1969-70 heb laten leiden door de aanwezige gegevens en in hoeverre ik mijn gedach-

VOORGEVEL VOOR DE BRAND

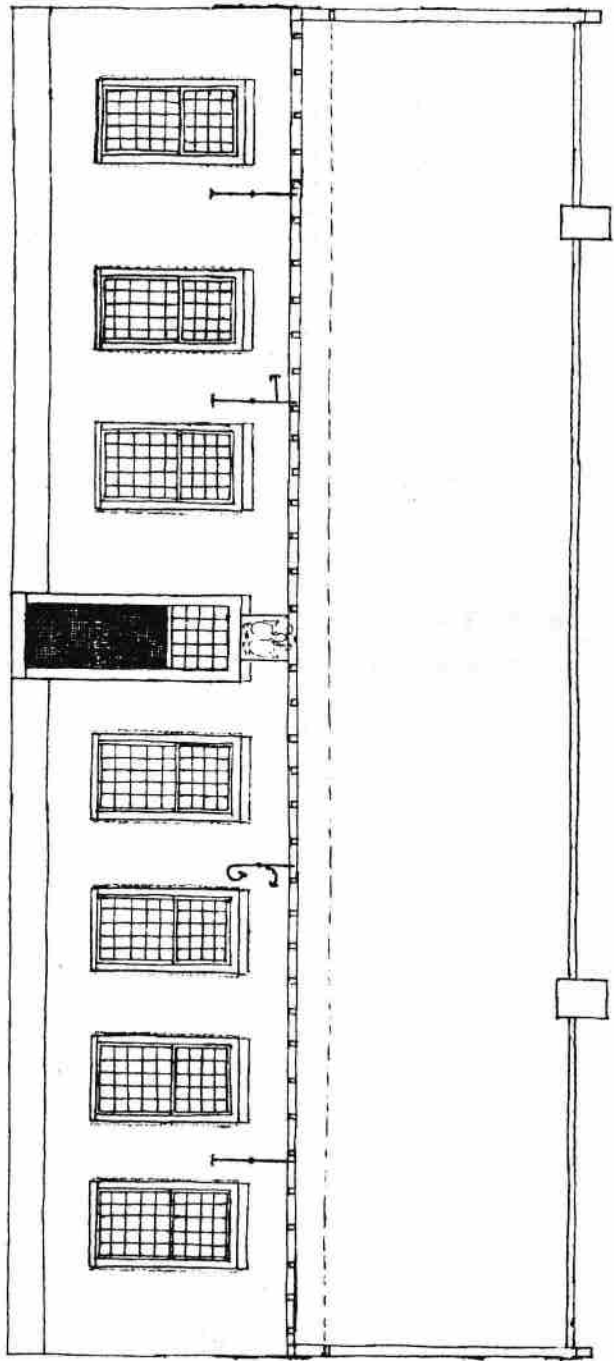
Afb. 2

VOORGEVEL NA 1859

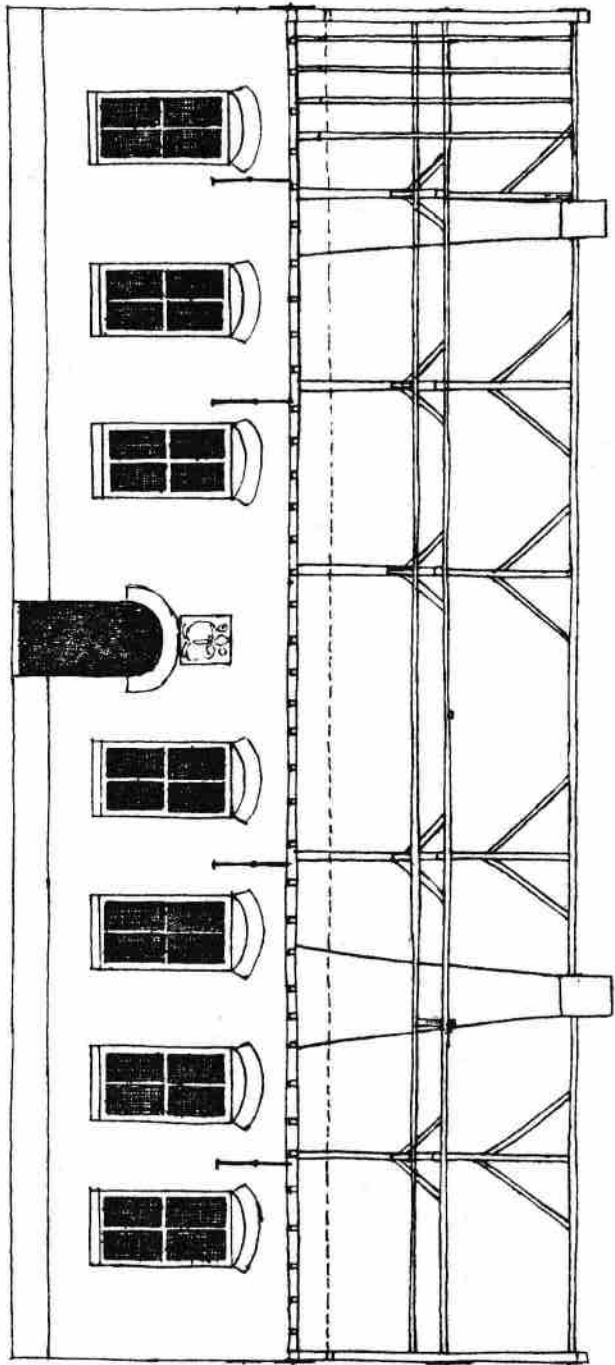
Afb. 3

VOORGEVEL NA 1761.

Afb. 4

VOORGEVEL IN OORSPRONKELIJKE TOESTAND.

Afb. 5

ten de vrije loop heb gelaten. Tekening 2 geeft de toestand van voor de brand weer. Links van de kort tevoren aangebrachte nieuwe voordeur -een eiken deur, afkomstig uit de sacristie van de gesloopte Martinuskerk- bevond zich een zesruits schuifraam, daarnaast een voordeur uit 1936 en een dito schuifraam. Raam en deur werden aangebracht toen een na 1859 ingebouwde potstal tot woonhuis werd verbouwd. Inwendig werd het grote huis toen ook in tweeën gedeeld. Rechts van de voordeur bevinden zich nog vier schuiframen. Deze zijn later in het muurwerk ingebroken, wat achter de luiken duidelijk te zien was. De weergave van mijn tekening is, afgezien van enkele details, tamelijk nauwkeurig. Tussen 1859 en 1936 heeft het huis er uit gezien als op tekening 3. Het linker schuifraam had plaats gemaakt voor een staldeur. De raamindeling met schuiframen met zes grote ruiten is mogelijkterwijs tegelijk met de staldeuren aangebracht. De muurankers 761 waren toen al in deze vorm aanwezig. Het bovenlicht van de voordeur werd in de schuur teruggevonden en had een gecompliceerde geometrische verdeling. Op tekening 4 heb ik de staldeur teruggebracht tot het oude raam, aanwezig tussen 1761 en 1859, toen het huis nog pastorie was. Ook het anker 1 moet toen aanwezig zijn geweest. De enige belangrijke verandering van 1761 is de raamindeling. Ik heb een in die tijd gebruikelijke roedeverdeling getekend met schuiframen met onder vijf maal vijf en boven vier maal vijf ruitjes. Een dergelijke verdeling bezit ook de pastorie van Veldhoven aan de Dorpstraat 93-95 uit 1778. Achteraf gezien lijkt het niet erg verantwoord om naar analogie van een later voorbeeld elders ramen in te tekenen. Ook al boden de kozijnen wel aanwijzingen voor de aanwezigheid van dergelijke schuiframen, het aantal ruitjes staat niet vast. Op tekening 5 tenslotte heb ik de fase uit de bouwtijd, 1716 - 1717 gereconstrueerd. De jaarankers moeten toen niet aanwezig zijn geweest.

Er waren sobere staafankers die in 1761 op primitieve wijze tot een jaartal werden omgesmeed. De ramen zijn kleiner en lager, zoals ook nu nog te zien is in de zijgevel van het huis. Daarom heb ik naar analogie van die zijgevel ramen ingetekend met erboven een segmentboog. In de muren waren ook sporen te zien van een lagere korfboogingang met erboven de gevelsteen die in 1761 hoger geplaatst zou worden. De kruisvormige indeling van de ramen is fantasie. Daar de ramen in de zijgevel in twee fasen werden dichtgemetseld is er alleen zekerheid over de aanwezigheid van een horizontaal vast kalf. Ook heb ik op deze tekening schoorsteenkanaal en kapconstructie ingetekend. De eiken kap, bedoeld om met leien gedekt te worden, is op afbeelding 6 nog te zien met haar pen-en-gat-verbindingen, smeedijzeren anker en en ingekrast de plaats waar de houtverbindingen in elkaar dienden te grijpen. Vier tekeningen en twee foto's geven zo niet alleen een beeld van een woonhuisgevel door de eeuwen heen, maar ook inzicht in de mengeling van opmerkingsgave en fantasie, waarmee een jonge kunsthistoricus zo rond 1970 een dorps-huis te lijf ging.

Wies van Leeuwen.

Afb. 6

Bij de foto:

Brand op de Broek (thans Dorpstraat) te Veldhoven. Het betreft het pand, toenmaals bewoond door de familie Van der Sanden. Het witte pandje voorbij de brandresten werd vele jaren bewoond door de familie Pellen. Op de achtergrond het thans nog bestaande pand Dorpstraat 120, Antiek Dücker (voormalige dominé's woning).

Wie weet van deze brand nog iets te vermelden?
(Inzenden aan redactie Rosdoek)

Th. v.d. Ven.

